

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Maahanmuuttajanuorten kokemuksia Gurmad ''Pelastetaan Nuoret'' -hankkeesta

Ahmed Hussein

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Maahanmuuttajanuorten kokemuksia Gurmad ”Pelastetaan nuoret” -hankkeesta

Ahmed Hussein
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2018

Ahmed Hussein

Maahanmuuttajanuorten kokemuksia Gurmad ”Pelastetaan Nuoret” -hankkeesta

Vuosi 2018 Sivumäärä 38

Selvitin opinnäytetyössäni Gurmad ”Pelastetaan Nuoret” -hankkeen vaikuttavuutta nuorten kokemana. Opinnäytetyöni kohteena oli yhteisölähtöinen toimintahanke Gurmad, jossa pyritään auttamaan syrjäytymisuhan alla olevia maahanmuuttajajanuoria. Samalla ennaltaehkäistään väkivaltaisen radikalisoitumisen leviämistä maahanmuuttajanuorten keskuudessa Espoossa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös selvittää hankkeen kohtaamispaikan vaikuttavuutta ja tuoda esille nuorten omat ajatukset, näkökulmat ja kehittämisideat.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin teema-haastattelemalla neljää hankkeeseen osallistunutta maahanmuuttajataustaista nuorta. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyöni teoreettiset lähtökohdat ovat maahanmuuttajanuoret Suomessa, syrjäytyminen, radikalisoituminen ja ennaltaehkäisevät keinot. Tutkimus osoittaa, että hanke vaikutti nuoriin positiivisesti. Opinnäytetyön tulosten mukaan nuoret olivat tyytyväisiä hankkeen kohtaamispaikan toimintaan ja heillä heräsi ajatuksia toiminnan kehittämiseksi.

Asiasanat: nuorisotyö, maahanmuuttaja, radikalisoituminen

Ahmed Hussein

The experiences of young immigrants in the Gurmad " Save the Youth " project

Year	2018	Pages	38
------	------	-------	----

This thesis focused primarily on the " Gurmad "Save The Youth" project and its effects on youth. Gurmad is a community based project, which aims to aid young immigrants that face the threat of exclusion. In addition, another aim is the prevention of radicalisation amongst the younger immigrant population in the city of Espoo. The thesis aimed to evaluate the effectiveness of the project and highlight the thoughts, point of views and any development ideas for the project, and review developmental suggestions.

Qualitative research was conducted by gathering data via themed interviews with 4 project participants with immigrant backgrounds. Furthermore, the data was examined with qualitative content analysis.

The theoretical focus of the thesis was on the threat of exclusion, radicalization and preventative methods. The research indicates that the project affected the youth in a positive manner. According to the results, the interviewees were pleased with the project's initiatives and approaches. Developmental ideas were based on the comments of the interviewees.

Keywords: Radicalisation, youth work, immigrants

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Gurmad ”Pelastetaan Nuoret” -hanke	7
3	Ketkä ovat maahanmuuttajia Suomessa	10
4	Maahanmuuttajanuorten radikalisoituminen Suomessa	11
4.1	Radikalisoitumisen monet syyt suomalaisessa yhteiskunnassa	13
4.2	Nuorten kotoutumisen merkitys ja tärkeys	16
4.3	Radikalisoitumisen torjunta ja ennaltaehkäisy	18
5	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	20
6	Tutkimuksen toteuttaminen	20
6.1	Laadullinen tutkimus	21
6.2	Aineiston keruu	21
6.3	Aineiston analysointi	23
7	Pohdinta	23
7.1	Eettisyys ja luotettavuus	24
8	Tulokset	25
9	Johtopäätökset	30
	Lähteet	34
	Kuviot	38
	Liitteet	39

1 Johdanto

Opinnäytetyöni kohteena on yhteisölähtöinen toimintahanke Gurmad, jossa pyritään auttamaan syrjäytymisuhan alla olevia maahanmuuttajanuoria. Samalla ennaltaehkäistään väkivaltaisen radikalisoitumisen leviämistä maahanmuuttajanuorten keskuudessa.

Opinnäytetyöni käsittelee eri näkökulmista maahanmuuttajataustaisten nuorten uskonnolla perusteltua väkivaltaista radikalisoitumista sekä sen ennaltaehkäisyä. Aihe on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti tärkeä. Tiedostan, että ilmiö koskee myös kantasuomalaisia nuoria. En kuitenkaan käsittele tässä opinnäytetyössä kantasuomalaisten väkivaltaista radikalisoitumista, koska Gurmad-hankkeen kohderyhmänä ovat olleet nimenomaan maahanmuuttajataustaiset nuoret.

Maahanmuuttajilla ja heidän lapsillaan on usein valtaväestöä enemmän haasteita suomalaisessa yhteiskunnassa. Tulevana sosionomina haluan kohdentaa sosiaalityön osaamiseni maahanmuuttajanuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja onnistuneeseen kotoutumiseen, joiden avulla madalletaan riskiä radikalisoitua. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumiseen vaikuttavat yhteiskunnalliset rakenteet, joihin kuuluvat muun muassa työ- ja koulutusmarkkinat. Vastavuoroisesti yhteiskunnassa vallitseva yleinen asennepiiri, ristiriidat identiteetin muodostamisessa sekä eriarvoisuus ja sosiaalisen ulossulkemisen tunteet saattavat muodostaa haasteita integroitumiselle. (Martikainen 2011, 51.) Tässä opinnäytetyössä paneudun tarkastelemaan näitä kysymyksiä väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyn haasteina.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Gurmad -hankkeen kohtaamispaikan vaikuttavuutta nuorten kokemana ja tuoda esille nuorten omat ajatukset, näkökulmat ja kehittämisideat. Opinnäytetyöni teoreettiset lähtökohdat ovat nuoret, maahanmuutto, syrjäytyminen, radikalisoituminen ja kotoutuminen. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelemalla neljää hankkeeseen osallistunutta maahanmuuttajataustaista nuorta. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Alkuun opinnäytetyöni tietoperustassa on katsaus Gurmad -hankkeesta. Tämän jälkeen määrittelen ketkä ovat Suomessa maahanmuuttajia. Sen jälkeen tarkastelen eri näkökulmista maahanmuuttajanuorten radikalisoitumista Suomessa ja radikalisoitumisen torjuntaa ja sen ennaltaehkäisyä. Teoriaosuuden jälkeen käyn läpi tutkimustehtävän sekä tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen kuvailen opinnäytetyöni prosessia, eettisyyttä, luotettavuutta ja omaa oppimista. Lopuksi tarkastelen tuloksia ja johtopäätöksiä.

Maahanmuuttajataustaisten nuorten väkivaltainen radikalisoituminen on noussut viime aikoina merkittäväksi puheenaiheeksi Suomessa. Työskentelin Gurmad -hankkeessa, jossa pyrittiin auttamaan syrjäytymisuhan alla olevia maahanmuuttajanuoria ja ennaltaehkäisemään radikalisoitumista. Aiheeni valinta luonnistui hankkeen myötä ja oman kiinnostukseni pohjalta. Aiheen valintaan vaikutti myös sen ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys.

Olen ollut jo pitkään kiinnostunut maahanmuuttotyöstä. Aloittamieni opintojen alussa kiinnostukseni maahanmuuttoon liittyviin teemoihin vain entisestään syveni. Maahanmuutto on aiheena kansainvälinen ja ajankohtainen. Väistämättäkin se ilmenee sosionomin työssä melkein jokaisessa asiakasryhmässä.

Olen itse tehnyt paljon työtä maahanmuuttajanuorten parissa. Olen kohdannut useita maahanmuuttajanuoria, joilla on haasteita yhteiskuntaan sopeutumisessa. Haasteet voivat johtua monesta eri tekijästä. Minua kiehtoo selvittää, miten ja millä keinoilla maahanmuuttajanuorten asemaan voisi edistää. Maahanmuuttajien sopeutumiseen tulisi panostaa nykyistä enemmän ja korostaa rakentavaa kohtaamista kantaväestön kanssa. Olen myös opinnoissani kartuttanut tietoa ja osaamista maahanmuuttoasioista.

2 Gurmad ”Pelastetaan Nuoret” -hanke

Opinnäytetyöni kohteena oli yhteisölähtöinen toimintahanke Gurmad, jossa pyrittiin auttamaan syrjäytymisuhan alla olevia maahanmuuttajanuoria. Samalla ennaltaehkäisemään väkivaltaisen radikalisoitumisen leviämistä maahanmuuttajanuorten keskuudessa Espoossa. Sana ”gurmad” tulee Somalian kielestä ”pelastus”. Hankkeen ennaltaehkäisevään toimintaan kuului mm. jalkautuminen nuorten arkiympäristöihin, päivittäistä toimintaa nuorten kohtaamistilassa, neuvonta- ja tukipalvelua koulutus- ja työllisyysasioissa sekä ohjaamista nuorten palveluihin. Aiheeseen liittyvät koulutukset ja seminaarit ja muut ajankohtaiset yhteistyössä järjestettävät tilaisuudet.

Kyseessä oli Espoossa toimivan maahanmuuttajajärjestö Gaamiir RY:n käynnistämä ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoittama pilottihanke, joka käynnistyi keväällä 2016. Hanke päättyi vuoden 2017 lopussa. Hankkeen käynnistämisen taustalla oli huoli: Espoosta oli sekä lehtitietojen että maahanmuuttajayhteisöjen omien havaintojen mukaan lähtenyt Syyriaan useita musliminuoria ääriliikkeiden houkuttelemana. Maahanmuuttajayhteisöt ja viranomaiset olivat tilanteesta huolissaan, koska kyseessä oli arka ja pelkoa aiheuttava asia. Siihen puuttumiseen tarvittiin paljon luottamusta ja vankkaa yhteistyötä viranomaisten ja paikallisten yhteisön kesken. Toimintahankkeen käynnistämiseksi

oli hyvät lähtökohdat, kun espoolaisilla moskeijoilla ja useilla maahanmuuttajajärjestöillä oli toimivat suhteet espoolaisiin viranomaisiin. Tarve oli tunnistettu myös Suomen islamilaisen neuvoston taholta ja neuvosto piti projektia kannatettavana. (Gaamiir RY 2016)

Hankkeen alussa toiminta keskittyi verkostoitumiseen. Tavoitteena oli luoda hyvät verkostot paikallisten toimijoiden ja viranomaisten kanssa. Tietoisuutta hankkeesta levitettiin ympäri Espoota. Verkostoituminen mahdollisti hankkeelle hyvät yhteistyökumppanit. Yhteistyökumppaneiksi saatiin Espoon Ohjaamo, joka on matalan kynnyksen palvelupaikka, joka tarjoaa alle 30-vuotialle monialaisesti henkilökohtaista tukea, ohjausta ja tietoa kouluttautumiseen, työllistymiseen, elämönhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen (Kohtaamo). Muita yhteistyökumppaneita olivat Vamos Espoo ja Suvelan moskeija.

Hankkeen toiminnan toteutuksista ja suunnittelusta vastasi projektityöntekijöiden lisäksi ohjausryhmä. Ohjausryhmään kuului Espoon erityisasiantuntija perhe- ja sosiaalipalveluista, Espoon nuorten elinvoimaisuus kehitysohjelman puheenjohtaja, Suvelan moskeijan imaami ja myöhemmin ohjausryhmän liittynyt Espoon poliisista ylikonstaapeli. Ohjausryhmän tehtäviin kuului toiminnan suunnittelun lisäksi seurata hankkeen kulkua ja asiantuntijoina antaa ehdotuksia ja kehittämisideoita.

Toiminnan keskiössä oli nuorten kohtaamistila, jossa oli myös työntekijöiden toimipiste. Nuorten kohtaaminen tapahtui suurelta osin kohtaamistilalla. Kohtaamistilalla kävi päivittäin noin 20-30 nuorta. Työntekijöiden toimipisteessä toiminta keskittyi arkisin kello 9-12 nuorten neuvonta- ja tukipalveluun. Muulla ajalla järjestettiin nuorille vapaa-ajan toimintaa, joko kohtaamistilalla tai sen ulkopuolella.

Kuvio 1: Nuorten kohtaamistila, Gaamiir RY

Hankkeen ydintoimintaan kuului aiheeseen liittyvien tapahtumien järjestäminen. Yksi sellainen tapahtuma järjestettiin Helsingin Finnkinossa 30.10.2016. Kyseessä oli yhteistyössä järjestetty elokuvatilaisuus, jonka tavoitteena oli elokuvan innoittamana herättää keskustelua radikalisoitumisen syistä ja taustoista asiantuntijoiden turvin. Vaikuttava tapahtuma oli suunnattu nuorille ja 300 henkilöä vetävä sali oli loppuunmyyty.

Elokuva kertoi kanadalaisista Khalilista ja Anaksesta, jotka molemmat halusivat lähteä Syyriaan taistelemaan. Siinä missä Anaksen motivaattorina oli maailmanpoliittinen tilanne, kumpusi Khalilin viha oman paikkansa löytämättömydestä yhteiskunnassa. Helsingin Tennispalatsissa näytettyä elokuvaa tuli esittämään paikan päälle Kanadasta asti elokuvan tähdittänyt Boonaa Mohamed, joka on maailmanlaajuisesti tunnettu yhteiskunnallinen vaikuttaja. Boonaa, aloitti keskustelun kertomalla elokuvan synnyn taustoista sekä kuvailemalla sen saama vastaanottoa muslimiyhteisössä. (Gaamiir RY 2016.)

Ilta huipentui paneelikeskusteluun, johon osallistui asiantuntija sisäministeriöstä, poliisi, tutkija ja Nuoret Muslimi järjestöjen edustajia. Keskustelussa nostettiin esille radikalisaation syitä ja taustoja. Erityisen tärkeäksi asiaksi painotettiin, että nuoret tuntisivat itsensä osaksi vallitsevaa yhteiskuntaa, johon he tai heidän vanhempansa ovat muuttaneet. (Gaamiir RY 2016.)

Kuvio 2: Tug Of War elokuva ilta Helsingin Finnkinossa 30.10.2016

3 Ketkä ovat maahanmuuttajia Suomessa

Maahanmuuttajaksi kutsutaan henkilöä, joka asuu ja oleskelee Suomessa pysyvästi. Maahanmuuttaja on käsitteenä laaja, ja se käsittää turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten lisäksi sekä työperäisen maahanmuuton, että maahanmuuton avioliiton myötä (Räty 2002, 11). Maahanmuuttajaksi kutsutaan myös maahanmuuttajien lapsia, jolloin tarkempi termi on toisen sukupolven maahanmuuttaja (Martikainen 2011, 38).

Suomessa asui vuoden 2016 lopussa 364 787 ulkomaalaistaustaista eli noin 6,6 prosenttia Suomen väestöstä. Ulkomaalaistaustaisiksi määritellään ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisten lukumäärä Suomessa on kasvanut tasaisesti kahden viime vuosikymmenen aikana. (Tilastokeskus 2016.)

Käsitteinä ulkomaalaistaustaiset henkilöt voidaan jaotella maahanmuuttajiin, turvapaikanhakijoihin, pakolaisiin ja kiintiöpakolaisiin. Suomeen tulee vuosittain ihmisiä ulkomailta mm. työn, turvapaikan, paluumuuton tai perhesuhteiden vuoksi. Vuonna 2015 laajasti maailmalla vaikuttanut pakolaiskriisi näkyi Suomessa turvapaikkojen tarpeen kasvuna. Suurin osa Suomeen tulleista turvapaikanhakijoista on kotoisin Irakista, Syyriasta, Afganistanista tai Somaliasta. Suuresta turvapaikanhakija määrästä (n.32 000) huolimatta Suomessa on edelleen eniten ulkomaan kansalaisia Virosta ja Venäjältä. (Väestöliitto 2016.) Maahanmuuttajien tavallisimmat syyt tulla Suomeen ovat paluumuutto, pakolaisuus ja turvapaikan hakeminen, avioituminen ja muut perhesyyt. Muita yleisiä muuttosyitä ovat paluumuutto, pakolaisuus, työ ja opiskelu. (Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002, 17.) Pakolaisuus ja turvapaikanhaku puhuttavat paljon Suomen julkisuudessa, mutta niiden osuus kaikesta maahanmuutosta Suomeen on pieni. Noin kaksi kolmesta maahanmuuttajasta on saapunut Suomeen juuri perhesyistä. (Martikainen 2011, 39.)

Maahanmuuttajat ovat hyvin moninainen joukko. He ovat sekä ikä- että sukupuolijakaumaltaan valikoitunut joukko. Heidän joukossaan on hieman enemmän lapsia, huomattavan paljon työikäisiä ja vähän eläkeikäisiä. (Martikainen 2011, 40.) Monet maahanmuuttajat, jotka ovat asuneet Suomessa pitkään ovat jo hakeneet ja saneet Suomen kansalaisuuden. Maahanmuuttaja voi saada Suomen kansalaisuuden, kun on asunut Suomessa pääsääntöisesti viisi vuotta. Kansalaisuuden saamiseen on myös muita kriteerejä, kuten suomen tai ruotsin kielen osaaminen. Kansalaisuuden saaneista maahanmuuttajaista on käytetty nimikettä uussuomalainen, mutta tällä hetkellä käytössä oleva virallinen nimitys on kuitenkin suomalainen (Räty 2002, 13.)

Kasvaneen maahanmuutto tilanteen seurauksena Suomessa alettu keskustelemaan maahanmuuttajien lapsista eli toisen sukupolven maahanmuuttajista. Toisella sukupolvella viitataan kahden maahanmuuttajavanhemman uudessa kotimaassa syntyneisiin lapsiin. Keskusteluissa on pohdittu heidän identiteettiä, lähiöongelmia, koulumenestystä, syrjäytymistä ja työllistymistä. Samalla on pohdittu myös, kuinka maahanmuuttajien integroituminen sujuu yli sukupolvien ja mikä on vastaanottavan maan rooli nuorten elämässä. (Martikainen 2011, 63.)

Opinnäytetyössäni maahanmuuttajanuorilla tarkoitan Suomessa syntyneiden maahanmuuttajien lapsia, erityisesti 90-luvun lapsia, jotka ovat nyt nuoria aikuisia. Heidän lisäksi tarkoitan myös muita maahanmuuttajanuoria, jotka ovat saapuneet nuorella iällä Suomeen. Nuorisolain mukaan nuoriksi kuvaillaan kaikki alle 29-vuotiaat.

4 Maahanmuuttajanuorten radikalisoituminen Suomessa

Radikalisoitumisella viitataan prosessiin, jolla halutaan pyrkiä kauaskantoisiin muutoksiin yhteiskunnassa. Sillä halutaan myös tukea yhteiskunnallisia muutoksia tai taivutella muita hyväksymään ne. Radikalisoitumisessa on kyse siitä, että yksilöt omaksuvat radikaaleja ja äärimmäisiä näkemyksiä ja periaatteita. (Laitinen & Lumio 2009, 21.) Radikalisoituminen määritellään minkä tahansa ideologian äärimmäisyysmuotojen omaksuntana (Koivunen 2016, 9).

Suomessa kaikista radikalisoitumisen muodoista näkyvimmin on ollut esillä uskonnolla perusteltu väkivaltainen radikalisoituminen (Sisäministeriö 2017, 17). Väkivaltaisessa radikalisoitumisessa on kyse ääri-ideologian omaksumisesta ja halusta käyttää, tukea ja edistää väkivaltaa sekä pelkoa keinona saada aikaan yhteiskunnallisia muutoksia. Se voi johtaa pahimmillaan terrorismiin. (Laitinen & Lumio 2009, 22.)

Radikalisoitumisesta puhuttaessa on hyvä ymmärtää siihen liittyvät käsitteet. Monesti ilmiöön liittyviä käsitteitä käytetään osittain toistensa synonyymeina eikä ero termien välillä ole kovin vakiintunut. (Laitinen & Lumio 2009, 23.) Yllämainituissa kappaleissa on määritelty radikalisoitumisen ja väkivaltaisen radikalisoitumisen käsitteitä. Ilmiön äärimmäistä muotoa kuvaillaan väkivaltaiseksi ekstremismiksi. Se on väkivaltaisen radikalisoitumisen mahdollinen lopputulos, jossa tiettyyn aatemaailmaan, ideologiaan tai oppiin perustuen käytetään väkivaltaa. On tärkeää siis huomioida, että terrorismilla kuvaillaan väkivaltaista ekstremismia, mutta ekstremismi ei tarkoita aina terrorismia. (Tekoja kampanja, 2015.)

Radikalisoitumista on tutkittu viime vuosina paljon ja sen on todettu olevan monimuotoinen ilmiö. Radikalisoitumisessa on kyse prosessista ja siihen kuuluu eri vaiheita. Eri vaiheet voidaan jakaa neljään kategoriaan: radikalisoitumista edeltävä vaihe, identiteetin uudelleen määrittelyn vaihe, uskomusten vahvistus vaihe ja viimeinen vaihe eli terrorismin toteutus. Se on monivaiheinen prosessi, jossa eri vaiheet limittyvät toisiinsa. (Laitinen & Lumio 2009, 43.) Radikalisoitumisen taustalla on useita motivoivia tekijöitä, eikä radikalisoituneille henkilöille ole yhtä profiilia. Radikalisoitumisen taustalla vaikuttavat tekijät liittyvät yleensä yksilön vieraantumiseen ja marginalisoitumiseen yhteiskunnasta. (Minkkinen & Ewvaraye 2016, 11.)

Suomesta Syyrian ja Irakin konfliktialueille lähteneitä vierastaistelijoita on tunnistettu tähän mennessä lähes 80, mutta todellisen lukumäärän arvellaan olevan suurempi (Sisäministeriö 2017, 19). Selvitysten mukaan äärijärjestöjen rekrytoijien suosiossa ovat nuoret miehet (Rytkönen 2014). Suurin osa lähtijöistä onkin 16-25-vuotiaita (Koivunen 2016, 22). Nuoret ovat erityisen alttiita omaksumaan äärimmäisiä ideologioita, koska nuoruuteen liittyy epävarmuutta ja identiteetin etsintää. Arvostuksen saaminen ja ryhmään kuuluminen ovat erityisesti nuorille merkityksellisiä ja usein motivoivia tekijöitä ääri-ideologian omaksumiselle tai ryhmään liittymiselle. (Tekoja 2015.)

Selvitysten mukaan nuorten radikalisoitumisessa merkittävässä roolissa ovat ystäväpiiri ja oman viiteryhmän asenteet. Ruotsalainen tutkimus osoittaa, että radikalisoituneet nuoret tulevat alemmasta sosiaaliluokan kodeista ja omaavat aiempaa rikostaustaa. (Rytkönen 2014.)

Tietyt taustatekijät tekevät yksilön alttiimmaksi radikalisoitumiselle ennen radikalisoitumisprosessin alkua. Esimerkiksi identiteettikriisi, muslimina oleminen länsimaisessa yhteiskunnassa, kokemukset rasismista ja syrjinnästä, elinympäristö sekä islaminuskoksen yhteisön puutteet voivat olla niitä taustatekijöitä islaminuskoksen nuoren radikalisoitumisessa. (Laitinen & Lumio 2009, 37.)

Nuoren radikalisoitumisessa on kyse aina monesta muuttajasta. Yksittäinen tapahtuma tai tapahtumaketju ei tee radikaalia. Alla kirkonulkomaanavun kuvio, joka havainnollistaa niitä tekijöitä, jotka voi ajaa nuoren ääriajattelulle.

Kuvio 3: Mikä ajaa nuoren ääriajattelulle?

4.1 Radikalisoitumisen monet syyt suomalaisessa yhteiskunnassa

Tuon tässä luvussa esille radikalisoitumiselle altistavia syitä eri näkökulmista suomalaisessa yhteiskunnassa. Yhteiskunnallisten muutosten myötä kuten talouden taantuman, kasvavien tuloerojen, maahanmuuton, äärioikeiston ja rasististen liikkeiden nousujen, sekä internetin on ilmennyt uudenlaisia ja haasteellisia sosiaalisia ongelmia (Creutz, Saarinen & Juntunen 2015, 1). Yksi merkittäväksi ongelmaksi noussut ilmiö Suomessa on nuorten radikalisoituminen ja sen uhka.

Radikalisoitumiselle on monia ja hyvin erilaisia syitä. Syitä voidaan jaotella mahdollistaviin ja suoriin syihin. Köyhyys, demografiset tekijät ja urbanisoituminen ovat mahdollistavia tekijöitä ja syitä radikalisoitumiselle. Tässä yhteydessä köyhyyttä kuvaillaan resurssien, valinnan mahdollisuuksien ja luottamuksen puutteella. Toisena mahdollistavana tekijänä kuvaillaan demografisilla tekijöillä, kuten nopealla väestön kasvulla ja maahanmuutolla. Suomessa merkittävä yhteiskunnallinen tekijä on ollut väestöpohjan muutoksesta aiheutunut yhteiskunnan monikulttuuristuminen. Maahanmuutto saa aikaan muutoksia yhteiskunnan etnisessä, uskonnollisessa ja sosiaalisessa tasapainossa. On katsottu, että urbanisoitumisen, etenkin yhdessä työttömyyden ja köyhyyden saavan aikaan radikalisoitumisella ja värväykselle alttiita nuoria. (Laitinen & Lumio 2009, 28-29.)

Ulossulkeminen, sosiaalinen eriarvoisuus, riistäminen, nöyryytys, ihmisoikeuksien väärinkäyttö ja arvojen yhteentörmäyksellä kuvaillaan radikalisoitumisen suoriksi syiksi. Kehittyneissä maissa, kuten Suomessa monet yllämainitut syyt eivät ole aina kohdallisia, mutta niitä tulisi kumminkin tiedostaa radikalisoitumisen vastaisissa toimissa. (Laitinen & Lumio 2009, 28-29.)

Suomessa musliminuoren radikalisoitumista voi edistää vieraantuminen, sosiaalinen tyytymättömyys ja sosiaalisen ulossulkemisen kokemukset. Esimerkiksi tällaisia kokemuksia voivat olla vaikeudet työnsaannissa tai joutuminen viranomaisten kaltoin kohtelemaksi ulkonäön tai uskonnon vuoksi. Kaltoin kohtelun myötä nuori voi kokea syrjäytymisen tunteen, joka voi vahvistaa polarisaatiota eli jakautumista muslimeihin ja ei-muslimeihin. Tämän myötä on mahdollista, että yksilö altistuu radikalisoitumisen prosessille. (Laitinen & Lumio 2009, 37.)

Yhtenä keskeisenä radikalisoitumisen syynä on pidetty yhteiskunnassa vallitsevaa negatiivista ilmapiiriä. Muslimit kokevat, että tänä päivänä ympäröivä yhteiskunta suhtautuu heihin negatiivisesti ja sen koetaan johtuvan mediasta, nettikeskusteluista sekä politiikasta. Ongelma on monisäikeinen, yhteiskunnassa vallitseva negatiivinen ilmapiiri ei itsessään saa ihmisiä lähtemään, mutta kun otetaan huomioon taustatekijät syrjivällä ilmapiirillä nähdään olevan olennainen rooli radikalisoitumisessa. (Creutz, Saarinen & Juntunen 2015, 18.) On kuitenkin todettava, että suurin osa niistä muslimeista, jotka kokevat negatiivisia tunteita yhteiskunnan taholta, eivät kuitenkaan radikalisoitu (Laitinen & Lumio 2009, 37).

Vanhempien perinteinen kulttuuri sekä maallistunut länsimainen kulttuuri repivät monia nuoria kahteen suuntaan. Nuori saattaa kokea, ettei kukaan ymmärrä häntä eikä hän osaa olla asuinmaansa täysivertainen kansalainen. He pyrkivät vakuuttavan identiteetin hankkimiseen sen sijaan, että omaksuisivat vanhempiensa sukupolven tavoin passiivisen aseman. Jotkut nuoret kääntyvät identiteettiä etsiessään uskovaisiksi, ja tietyissä olosuhteissa tämä

saattaa johtaa radikaalien uskonnollisten tulkintojen omaksumiseen. (Laitinen & Lumio 2009, 37.) Syponurin väliraportissa todetaan, että radikalisoitumisen kynnystä saattaa mataltaa infrastruktuurin puute ja huono elämänhallinta. Väkivaltaiselle radikalisoitumiselle voi tehdä alttiiksi myös onnistuneet armeijankokemukset ja haaveet sotilasurasta. (Creutz, Saarinen & Juntunen 2015, 16.)

Asuinpaikka voi liittyä radikalisoitumisprosessiin, jos yksilöt kohtaavat siellä ääriliikkeiden ajatuksia. Asuinpaikkojen eriytymisestä ei tietenkään aina ole seurauksena radikalisoitumista, mutta tilastojen mukaan useissa Euroopan maissa tällainen erottelu on kasvanut ja on syytä ottaa huomioon, että tällainen kehitys voi toimia radikalisoitumista edistävänä tekijänä myös Suomessa. (Laitinen & Lumio 2009, 38.)

On myös todettu, että henkilön radikalisoitumisessa avainasemaan nousee turhautuminen, johon liittyy monia monimutkaisia taustatekijöitä. Useat tutkimukset osoittavat taustatekijöiksi internetin ja sosiaalisen median roolia radikaalien ideologioiden levittämisessä rekrytoinnissa, koordinoinnissa ja varainhankinnassa. Monet tutkijat edelleen väentävät kättä siitä, edistääkö Internet nuorten väkivaltaista radikalisoitumista. (Creutz, Saarinen & Juntunen 2015, 1.) Internet on uusi väline terroristijärjestöjen toiminnassa ja yhä useampi terroristiryhmä käyttää internetiä nuorten radikalisoimiseksi. Internetin kautta he etsivät ennen kaikkea keskiluokkalaisia haavoittuvia nuoria, joita poliisin tutka ei välttämättä havaitse. Interpolin mukaan internet on tehnyt kohderyhmän radikalisoimisen helpommaksi terroristijärjestöille. (Koivunen 2016, 121.)

Radikalisoitumisprosessissa taustatekijöiden lisäksi vaikuttavat laukaisevat tekijät. Laukaisevia tekijöitä voivat olla esimerkiksi länsimäinen ulkopolitiikka, karismaattisen johtajan läsnäolo tai jihadin ihannointi. Laukaisevat tekijät ovat yhtä vaarallisia yhteiskunnallisia ongelmia kuin taustatekijät. (Laitinen & Lumio 2009, 39.) Suomeen kohdistuva terroristiuhka on kohonnut ja monimuotoistunut edellisiin vuosiin verrattuna. Väkivaltaista jihadismia kannattavat yksittäiset henkilöt tai pienryhmät muodostavat Suomessa suurimman ekstremismi uhan. (Sisäministeriö 2017, 7.) Jihadismilla tarkoitetaan väkivaltaista taistelua islamin puolesta (Laitinen & Lumio 2009, 39). Yhteenvetona voidaan sanoa, että radikalisoituminen suomalaisessa yhteiskunnassa olevan monen erilaisen syyn, taustan ja henkilökohtaisten lähtökohtien summa, joka kulminoituu taustatekijöihin, laukaiseviin ja mahdollistaviin tekijöihin.

4.2 Nuorten kotoutumisen merkitys ja tärkeys

Kotouttaminen viittaa käsitteeseen integraatio, eli jonkin osaksi tulemista. Tässä yhteydessä kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajaa, joka tulee osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Kotoutumista voidaan tarkastella yksilön perheen, yhteisön tai yhteiskunnan tasoilla. Se on kaksisuuntaista, eli se koskettaa sekä maahanmuuttajia että vastaanottavaa yhteiskuntaa. Kielitaito, ammatillinen osaaminen sekä sosiaalisten ja kulttuuristen tilanteiden hallinta ovat keskeisiä asioita nuorten maahanmuuttajien kotoutumisessa. Yhteiskunnalliset rakenteet, politiikka ja asenteet ovat puolestaan keskeisiä tekijöitä vastaanottavassa maassa. (Martikainen 2011, 51.)

Suomessa on herätty keskustelemaan ja pohtimaan, kuinka maahanmuuttajien kotoutuminen sujuu yli sukupolvien ja mikä on vastaanottavan maan rooli nuorten elämässä (Martikainen 2011, 62). Yhteiskunnan kohtelu määrittelee pitkälti ensimmäisen sukupolven ja täten toisen sukupolven integroitumista (Koivunen 2016, 18). Kuten aikaisemmassa luvussa todettiin radikalisoitumiseen voi vaikuttaa yhteiskunnan ulkopuolella jääminen, joten olisi syytä panostaa kotoutumiseen. Lisäksi on korostettu, että hyvinvoinnin kannalta perheen tai muiden läheisten merkitys on suuri kotoutumiseen liittävänä tekijänä (Abdullahi 2016).

Kotoutumista kuvaillaan useiden vuosien mittaiseksi muutostilaksi, joka yleisistä piirteistään huolimatta sisältää paljon yksilöllistä ja ryhmätason vaihtelua. Kotoutuminen on yleensä pitkä ja monivaiheinen prosessi, johon vaikuttaa hyvin monet tekijät, kuten muuttosyy, muuttoikä, sukupuoli, sosiaalinen tausta ja koulutus. (Martikainen 2011, 52.) Kotoutuminen on monimuotoinen tapahtumaketju, jossa maahanmuuttaja oppii tietoa, taitoja ja toimintatapoja sekä luo uusia sosiaalisia verkostoja. Näiden oppien myötä hän tulee osalliseksi ympäröivää yhteiskuntaa. Kotoutumisen tavoitteena on löytää tasapaino kahden kulttuurin välissä elämiseen. Onnistuneen kotoutumisen perustana pidetään, että maahanmuuttajanuori aktiivisesti pitää yllä omaa kulttuurista erityisyyttä ja noudattaa yhteiskunnan yhteiset pelisäännöt ja lait. Onnistuneella kotoutumisella tukevalla toiminnalla voidaan minimoida maahanmuuttoon liittyvät uhat, kuten radikalisoituminen. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7-8.)

Kotoutumisesta puhuttaessa on syytä huomioida muutama asia. Kotoutumisesta on aina kyse aikaa vievästä prosessista, joka tapahtuu erilaisessa rytmissä eri elämäntilanteilla (Martikainen 2011, 52). Maahanmuuttajanuorten erilaiset elämäntilanteet luovat haasteen toimivalle kotoutumispolitiikalle. Maahanmuuttajanuorten integroimisessa tarvitaan muitakin toimenpiteitä kuin koulutuksen tarjoaminen ja työelämään ohjaaminen. (Pohjola 2016, 5.)

Maahanmuuttajanuorten haasteet ja tarpeet ovat monesti samanlaisia riippumatta siitä, mil-laisista taustoista nuoret tulevat. Pohjolan tutkimuksessa kartoitettiin kotoutumista maahanmuuttajanuorten näkökulmasta. Tutkimuksessa yhdistäväksi tekijäksi nousi yksinäisyys ja tarve kuulua johonkin. Muita yhdistäviä tekijöitä olivat erilaisista taustoista huolimatta vapaa-ajan viettotapojen puute, alhainen ystävien määrä ja halu suomen kielen oppimiseen ja kotoutumiseen. Tutkimuksessa todetaankin, että ystävyysuhteilla, vapaa-ajan viettotapa-mahdollisuuksilla ja yhteisön tuella on tärkeä rooli maahanmuuttajanuorten kotoutumisessa. (Pohjola 2016, 5 & 77.)

Monet maahanmuuttajanuoret kokevat, että yhteiskunnassa vallitsevat ennakkoluulot vaikut-tavat heidän omaan toimintaansa. Monesti ihmetellään, miten maahanmuuttajat voivat ko-toutua, kun yleinen suhtautuminen on negatiivista. Tämän on koettu vaikuttavan vahvasti erityisesti nuoriin, jotka ovat herkkiä ja tarvitsevat tukea ja joiden itsetunto on heikko. (Creutz, Saarinen & Juntunen 2015, 22.) Kotoutumisessa nuori etsii identiteettiään. Nuorille tyypilliset haasteet, jotka ovat tavanomaisia myös valtaväestön teini-ikäisillä, voivat kasvaa suuremmiksi vähemmistöryhmissä ja erityisesti maahanmuuttajanuorten keskuudessa. Syynä tähän on nuorten eläminen kahden kulttuuritaustan kanssa ja suuntautuminen globaaliin kulttuuriin, jossa etniset taustakulttuurit eivät ole enää keskiössä. (Schubert 2013, 71-72.)

Syponurin väliraportissa tuodaan esille musliminuorten pohdintoja. Siinä pohditaan miten voi kotoutua, kun on syrjintää ja kuinka voi katoutua, jos ei koskaan koe olevansa suomalainen. Nuoret kokevat, että islamin ei nähdä kuuluvan Suomeen. Osa kokee, ettei voisi sanoa ole-vansa suomalainen, koska siihen suhtaudutaan oudosti. Musliminuori voi kokea, ettei täytä standardeja, jos ei ole vaaleaihoinen kristitty suomalainen, ja se voi saada aikaan turhautu-misen tunteen. Edellisessä kappaleessa kerrot-tiin, kuinka turhautuminen on avainase-massa, kun henkilö radikalisoituu. (Creutz, Saarinen & Juntunen 2015, 22.)

Maahanmuuttajiin liitetyt uskonnolliset ja kulttuuriset ongelmat ovat olleet harvinaisempia Suomessa kuin monissa lähimaissa, mutta tilanne näyttää muuttuvan ja kysymyksiä on käsi-telty julkisuudessa entistä enemmän ja varsin kriittisesti. Uskonnollisuus pelottaa ja huoli erityisesti islamilaiseen radikalisoitumiseen ja monien etnisten vähemmistöjen sosioekonomi-seen kurjistumiseen, joiden nähdään kulkevan käsi kädessä. (Martikainen?)

Muslimitaustaisten maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta huolestuttavaa on islamofobian yleistyminen. Islamofobialla tarkoitetaan ajattelutapaa, jossa islam nähdään uhkana ja islaminuskoiisiin kohdistuvaa vihamielisyyttä, ennakkoluuloisuutta tai syrjintää. (Koivunen 2016, 232.) Mikäli maahanmuuton moninaisuus koetaan uhkana ja yhteiskunnassa samalla va-litsee kriittisiä asenteita, niin maahanmuuttajien kotoutuminen vaikeutuu huomattavasti

(Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 7-8). Kotoutumisessa oli syytä tarkistella uskonnollisten yhteisöjen roolia. Monet yhteisöt tukevat ihmisiä arjen murheissa ja tarjoavat arvopohjan, jolta kohdata arjen haasteet (Martikainen 2011, 84).

4.3 Radikalisoitumisen torjunta ja ennaltaehkäisy

Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisyn vastuu on koko yhteiskunnalla ja yleinen yhteiskuntapolitiikka on keskeisessä asemassa. On todettu, että sosiaalisella integraatiolla on suuri merkitys radikalisoitumisen torjunnassa. Syrjäytyneet nuoret ovat alttiimpia rekrytoinneille kuin muut. Tilastojen valossa maahanmuuttajanuorilla on yli viisinkertainen syrjäytymisriski verrattuna suomen- ja ruotsinkielisiin 15-29 vuotiaisiin nuoriin. Tilastokeskuksen Pekka Myrskylän määrittelee syrjäytyneeksi nuoriksi ne, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta eivätkä opiskele eikä käy töissä. (Tyynysniemi 2012.) Tämän vuoksi Suomessa tulisivin kiinnittää huomioita entistä enemmän maahanmuuttajanuorten syrjäytymisen vastaisiin toimenpiteisiin (Rytkönen 2014).

Nuoria tulisi huomioida entistä enemmän eikä sulkea pois näistä keskusteluista. Radikalisoitumisen ehkäisyssä ei riitä saarnaajien estäminen pääsemään Suomeen. Internetin ja sosiaalisen median myötä on vaikea kuvitella, että ääriajattelua ajavat voitaisiin pysäyttää vain raja- asemilla. Suomessa olisivin syytä ryhtyä laaja-alaisesti toimenpiteisiin, jotta radikalisoitumisen leviämistä saadaan pysäytettyä. (Rytkönen 2014.)

Tutkimuksissa on todettu, että asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat muuttuneet myönteisemmiksi 2000-luvulla. Siitä huolimatta joihinkin maahanmuuttajaryhmiin suhtaudutaan yhä erittäin varauksellisesti ja asenteet ovat ilmeisesti taas kiristyneet meneillään olevan taloudellisen ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden myötä. (Martikainen 2011, 67.) Yhä useampi tuntee olevansa yhteiskunnan ulkopuolella Suomen kehittyessä eriarvoiseen suuntaan. Yhteiskunnan ulkopuolelle jääminen voi turhauttaa ja ulkopuolisuuden tunne voi laukaista joidenkin väkivaltaista radikalisoitumista. Yhteiskunnan on kehityttävä siihen suuntaan, jossa kaikki sen jäsenet tuntevat kuuluvansa. Tämän on todettu olevan tehokas keino radikalisoitumisen ehkäisyssä, kuin radikalisoitumisriskissä elävien henkilöiden etsiminen ja samalla se on keino, joka tuo mukanaan muitakin hyötyjä. (Koivunen 2016, 204.)

Sisäministeriön selvityksen mukaan Suomessa vihapuhe samoin kuin valeuutiset ovat sosiaalisessa mediassa lisääntyneet. Sen myötä on lisääntynyt väestöryhmien välinen vastakkainasettelu, yhteiskunnan polarisoituminen ja ihmisten turvattomuuden tunnetta. Tämä luo kasvupohjaa väkivaltaiselle radikalisoitumiselle. (Sisäministeriö 2017, 9.)

Vihapuheen torjunnan merkitys kasvaa radikalisoitumisen vastaisena toimena. Suomessa vihapuheen ehkäisyn tärkeys on tiedostettu erityisesti nuorisotyössä. Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 913 200 euroa 14 hankkeelle, joissa ehkäistään vihapuhetta ja edistetään yhdenvertaisuutta kuntien nuorisotyössä. Tavoitteena on vihapuheen ja rasmin torjuminen ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistäminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.) Koska vihapuheella on yhteys väkivaltaiseen radikalisoitumiseen, on sen vähentäminen tärkeä keino taistelussa radikalisoitumista vastaan.

Keskeinen rooli väkivaltaiseen radikalisoitumiseen liittyvissä kysymyksissä on poliisilla. Muita keskeisiä viranomaisia ovat sosiaalitoimi, nuorisotoimi, terveystoimi ja koulut. Muut viranomaiset voivat myöskin työtehtävien puitteissa törmätä tilanteisiin, jossa on havaittavissa väkivaltaisiin radikalisoitumiseen viittaavia merkkejä. (Hyttinen & Hyvönen 2015, 24.) Viranomaisilla ja palvelujen tuottajilla on vastuu maahanmuuttajien kotoutumisen tukemisesta ja sitä kautta radikalisoitumisen ennalta estämisestä (Boberg, Jukarainen & Laitinen 2015). Keskeisessä asemassa olevan poliisin on annettava asiantuntijatukea muille viranomaisille ja palvelun tuottajille radikalisoitumisen ehkäisemiseksi (Tavoitteena eheä yhteiskunta 2012, 3).

Tänä päivänä järjestöjen- ja uskonnollisten yhteisöjen rooli on korostunut radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä, koska niiden toimintamahdollisuudet ovat yleensä laajemmat kuin viranomaisilla. Ennaltaehkäisemisessä korostuu myös perheiden ja lähipiirien merkitys, koska ne voivat joko ennaltaehkäistä tai kannustaa henkilöä ääriajattelulle. (Tavoitteena eheä yhteiskunta 2012, 3.) Se, että musliminuoria on radikalisoitunut ja pystytty houkuttelemaan ääri- liikkeisiin väärillä islamin tulkinnoilla, kertoo sekä kodin että koulun epäonnistuneen tärkeässä tehtävässä. Oikean kuvan antaminen nuorelle hänen omasta uskonnostaan on elintärkeää. Esimerkiksi yhteisön moskeija voi olla oivallinen paikka nuorelle, jossa voi oppia oikeanlaista tulkintaa islaminuskosta. (Koivunen 2016, 214.)

Radikalisoitumisen tutkiminen ja torjuminen vaativat uudenlaista toimia, joihin maahanmuuttajat ja uskonnollisten yhteisöjen edustajat on otettava mukaan yhteistyöhön. Heitä tarvitaan, koska he tuntevat ympäristöä, jossa nuoret elävät. (Koivunen 2016, 215.) Maahanmuuttajien omat kotoutumista edistävät järjestöt ovat jatkuvasti kasvussa Suomessa. Niillä on tärkeä rooli kotoutumispalveluiden tuottajina sekä maahanmuuttajien yhteiskuntaan osallistamisessa. (Pohjola 2016, 25.)

Kohdennettuja toimia tarvitaan myös internetin saralla. Kuten monet tutkimukset korostavat, että internetin ja sosiaalisen median rooli keskeiseksi tekijöiksi radikaalien ideologioiden levittämisessä, rekrytoinnissa, koordinoinnissa ja varainhankinnassa. On mietitettävä, kuinka

siihen pystytään puuttumaan. (Creutz, Saarinen & Juntunen 2015, 1.) Internetin merkitys radikalisoitumisen prosessissa on tullut esille monessa yhteydessä. Internetin avulla kyetään levittämään eri aatesuuntausten vihapuhetta ja radikalisoitumiseen inspiroivaa materiaalia. Se herättää yleensä voimakkaita tunteita, sillä rajanveto sananvapauden ja rikollisen toiminnan estämisen välillä on vaikeaa, koska rajaa ei voida määritellä tarkasti. Puuttumiseen tarvitaan kansallisen toimen lisäksi myös kansainvälistä yhteistyötä. (Koivunen 2016, 216.)

Yhteenvetona on todettava, että Suomessa on radikalisoitumiseen ja sen uhkaan liittyvää tietoisuutta, osaamista ja palveluita. Näitä on kyettävä tuomaan yhteen, jossa yhteistyö eri toimijoiden välillä korostuu. Yhteisöjen ja järjestöjen osallisuuteen työhön on panostettava, jotta palvelut ja tieto tavoittavat haavoittuvaiset yksilöt. (Kirkonulkokommanapu 2017)

5 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää hankkeen vaikuttavuutta nuorten kokemana. Kohderyhmäksi valitsin hankkeen toimintaan osallistuneita nuoria. Tutkimuksessa haluan tuoda esille nuorten omat kokemukset ja näkökulmat hankkeesta. Tutkimustehtävänä on myös tutkia hankkeen kohtaamispaikan vaikuttavuutta ja tuoda esille nuorten omat ajatukset ja kehittämisideat. Opinnäytetyö tulee olemaan osa hankkeen loppuraporttia, jossa tullaan tarkemmin arvioimaan hankkeen lopputuotoksia ja miten tavoitteet on saavutettu. Loppuraporttia arvioidaan kokonaisvaltaisesti työntekijöiden, vapaaehtoisten, kohderyhmän ja yhteistyökumppaneiden toimesta.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia vaikutuksia yhteisölähtöisellä toimintahankkeella on ollut nuorille?
2. Millä tavalla kohtaamispaikka on vastannut nuoren odotuksia?

6 Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä luvussa käydään läpi laadullista tutkimusta, aineiston hankintaa ja analysointia. Aineiston keruussa käytin teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Aineiston analysoin teemahaastatteluun sopivalla sisällönanalyysillä.

6.1 Laadullinen tutkimus

Käytin opinnäytetyössäni kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullinen tutkimus tarkoittaa mitä tahansa tutkimusta, jonka avulla pyritään ”löydöksiin” ilman tilastollista menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja. Tarkoituksena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja mielekkään tulkinnan antaminen. Laadullinen tutkimus mahdollistaa tutkittavan ilmiön syvällisen ymmärtämisen, antaa mahdollisuuden ilmiön syvälliseen ja rikkaaseen kuvaamiseen ja selittämiseen. (Kananen 2008, 24.)

Laadulliseen tutkimukseen liittyy suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välillä, tutkija menee ilmiön pariin ”kentälle” haastattelemaan tai havainnoimaan (Kananen 2014, 19). Laadullinen tutkimus on usein kuvailevaa eli deskriptiivistä. Laadullisessa tutkimuksessa on peruskysymys: riittääkö haastateltavien määräksi yksi vai pitääkö ottaa useampi. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole olemassa selvää haastateltavien määräsääntöä. Laadullisessa tutkimuksessa tiedon kerääminen ja analyysi kulkevat käsi kädessä. (Kananen 2014, 95, 99)

6.2 Aineiston keruu

Aineiston keruussa käytin teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Valitsin teemahaastattelun aineistokeruumenetelmäksi, koska se mahdollistaa vapaampia sekä omiin kokemuksiin perustuvia vastauksia. Sen etuna on muihin aineistonkeruumenetelmiin verrattuna se, että aineiston keruuta voi säädellä joustavasti tilanteen mukaan. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit, teema-alueet on etukäteen määrätty. Etukäteen päätetyt teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi. (Eskola & Suoranta 2000, 86.)

Teemahaastattelu on suosittu tapa kerätä laadullista aineistoa. Kyseessä on eräänlainen keskustelu, joka tosin tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein tutkijan ehdoilla. Tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan selville haastateltavilta häntä kiinnostavat asiat, tai ainakin ne, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin. Viime vuosina on siirrytty perinteisestä kysymys-vastaus- haastattelutilanteesta keskustelumaisempiin haastattelutilanteisiin. (Aaltola & Valli 2010, 26.) Pyrin itse tähän keskustelumaisempaan haastattelutilanteeseen, jotta nuori pääsee kuvailemaan kokemuksiaan laajemmin ja sen myötä itse saan syvällisemmän ymmärtämisen.

Teemahaastattelussa haastateltavaa keskustelutetaan ilmiöön liittyvistä asioista. Keskustelulla tutkija pyrkii saamaan ilmiön haltuunsa ja sitä kautta kasvattamaan ymmärrystään

haastateltavan avulla. Keskustelu etenee haastateltavan ehdoilla. (Kananen 2014, 76.) Tutkijan ja tutkittavan välinen vuorovaikutus on kaksisuuntaista dialogia. Tutkija tekee havain- toja tutkimastaan ongelmasta tai ilmiöstä. (Valli & Aaltola 2015, 147.)

Teemahaastatteluun osallistui neljä nuorta poikaa. Kolme oli taustaltaan somalialaisia ja yksi arabialainen. Somalialaisia nuoria oli helpompi tavoittaa, koska he ovat suurin kävijäkunta kohtauspaikalla. Vastajat olivat iältään 19- 24 vuotiaita. Tunsin nuoret entuudestaan ja he tunsivat minut hankkeen työntekijänä. Kaikki nuoret käyvät kohtauspaikalla. Kyseiset nuoret valikoituivat haastatteluun, kun lähestyin heitä haastattelupyynnöllä ja kerroin heille mistä tutkimuksesta on kyse. Koin, että he olivat he niitä aktiivisimpia hankkeen toimintoi- hin osallistuneita nuoria. Nuoret myöntivät haastattelupyyntööni.

Haastattelut toteutin lokakuussa 2017 kohtauspaikan tiloissa. Tunsin haastateltavat entuu- destaan ja he tunsivat minut hankkeen työntekijänä. Kysyin haastateltavilta viikkoa aikai- semmin halukkuutta osallistua opinnäytetyöhöni ja painotin osallistumisen olevan vapaaeh- toista. Haastateltavat suostuivat pyyntööni. Haastattelut toteutin työaikani, kun haasta- teltavat olivat kohtauspaikalla. Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina, koska halusin an- taa tutkittavalle mahdollisuuden tuoda esille omia kokemuksia ja itseään koskevia asioita luottamuksellisessa ympäristössä. Haastattelut pidin toimistossa, jotta taustalla ei olisi häi- riötekijöitä.

Pyysin nuoria allekirjoittamaan haastattelulupa -lomakkeen osallistumisesta. Kävimme yh- dessä nuoren kanssa lupalomakkeen ja kerroin haastateltaville, että osallistuminen on va- paaehtoista ja sen voi lopettaa milloin tahansa. Kävin jokaisen haastateltavan kanssa läpi teema- haastattelun kaikki teemat. Haastatteluun liittyvät kysymykset olivat kaikille samat, mutta muotoilin ja tarkennin niitä, jotta sain paremman kokonaiskuvan vastauksista. Haas- tattelut kestivät noin 15-20 minuuttia. Haastattelut nauhoitin puhelimeni ääninauhurilla. Otin myös kirjallisia muistiinpanoja ylös. Haastattelun päätteeksi annoin jokaiselle nuorelle lahjakortin kiitokseksi tutkimukseen osallistumisesta. Haastattelut toteutettiin suomen kie- lellä. Olisin voinut toteuttaa kolmen osalta haastattelut somalian kielellä. Kysyin enne haas- tattelua, kummalla kielellä toteutetaan haastattelut, kaikki vastasivat suomen kielen. Halu- sin myös itse toteuttaa haastattelut suomen kielellä, jotta välttyisin kielen kääntämisen haasteilta. Nuoret puhuivat hyvin suomea, joten en nähnyt tarpeelliseksi toteuttaa haastat- telut muulla kielellä.

6.3 Aineiston analysointi

Käytin tutkimuksessani aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Analysoitava aineisto on maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemuksiin perustuvaa haastatteluaineistoa. Aineistolähtöisessä analyysissä edetään yksittäisestä yleiseen eli teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta. Sisällön analyysillä pyritään kuvaamaan aineistoa sanallisesti tiiviissä ja yleisessä muodossaan. Tavoitteena on tuottaa ilmiöstä sanallinen ja selkeä kuvaus. Tämä edellyttää aineiston tiivistämistä ja uutta muotoa. Sisältöanalyysin vaiheisiin kuuluvat aineiston pelkistäminen, klusterointi ja abstrahointi. (Kananen 2008, 90,94.)

Sisällönanalyysin keinoin etsin aineistosta tutkimuksen kannalta merkittäviä teemoja, jotka liittyivät kahteen tutkimuskysymykseeni. Alkuun litteroin äänitteet eli kirjoitin sanasta sanaan kirjalliseen muotoon. Kuuntelin äänitteet useasti, jotta sain hahmoteltua vastaukset kokonaisvaltaisesti. Tämän jälkeen tulostin litteroinnit ja redusoin ne, eli karsin tekstistä tutkimuksemme kannalta epäolennaiset kohdat pois. Sen myötä löysin tekstistä ne kohdat jotka ovat tutkimukseni kannalta oleellisia. On valittava jokin tarkkaan rajattu ilmiö - mutta siitä on kerrottava kaikki, mitä irti saa. On tärkeätä tuoda esille se, mistä juuri tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Se pitää näkyä tutkimuksen tarkoituksesta ja tutkimusongelmasta tai tutkimustehtävästä. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 92.)

Analyysin tarkoituksena oli saada selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Poimin aineistoista yksittäisiä lauseita lainauksiin. Analysointia tehdessä pyrin mahdollisimman vähäiseen tulkitaan, jotta nuorten omat kokemukset tulisivat esille. Tulokset ovat nähtävissä luvussa 6.

7 Pohdinta

Käyn tässä luvussa opinnäytetyötäni prosessina. Avaan opinnäytetyönaikana nousseita ajatuksia sekä pohdin omaa oppimistani.

Työni tavoitteena oli selvittää nuorten kokemuksia Gurmad -hankkeesta osana hankkeen lopuraporttia. Koen, että tutkimus osoitti hankkeen vaikuttaneen nuoriin positiivisesti. Tutkimustulokset olisi voinut olla erilaiset, jos haastatteluun olisi otettu enemmän nuoria tai ohjausryhmän asiantuntijoita. Tutkimusta ei ole täysin toistettavissa laadullisen tutkimuksen periaatteiden mukaan, eikä tuloksia voi yleistää.

Opinnäytetyöni alussa harkitsin aineiston keräämistä sekä nuorilta että hankkeen ohjausryhmältä. Alustavan ideapaperin esittelyn jälkeen ohjaava opettajani ja myös ohjausryhmäläiseni kehottivat minua rajaamaan tulevaa aineistoani vain nuoriin ja keskittymään nuorten näkökulmaan. Näin päädyin haastattelemaan neljää hankkeessa mukana ollutta nuorta, joiden kokemukset ja ajatukset toin esille opinnäytetyössäni. Mielestäni aineistonkeruumenetelmä onnistui. Teemahaastattelun kysymykset olin lähettänyt ohjaavalle opettajalleni. Hänen näytettyään vihreää valoa konsultoin vielä työkaverini kanssa varmistaakseni, että kysymykset avaavat hyvin nuorten kokemuksia.

Opinnäytetyön tulosten mukaan nuoret olivat tyytyväisiä hankkeen kohtaamispaikan toimintaan. Nuorilta myös nousi ajatuksia toiminnan kehittämiseksi. Tuloksista nousi esille vapaaajan merkitys, koulutus ja työllistyminen. Näiden tekijöiden parantamisella voidaan merkittävästi ennaltaehkäistä radikalisoitumista.

Kaksivuotisen projektin aikana huomasin, että nuoret itse ovat parhaita asiantuntijoita, kun mietitään, mitä tulisi tehdä, jotta he eivät tuntisi vetovoimaa väkivaltaisiin ääriliikkeisiin. Yhteisöllisyys on avainasemassa, kun tehdään yhteistyötä kaikkien tähän yhteisöön kuuluvien toimijoiden kanssa. Heitä ovat nuoret, heidän vanhempansa, alueen moskeijat, koulujen uskonnon opettajat ja erilaiset maahanmuuttajanuorten kanssa työskentelevät tahot. Tätä kautta lisätään yhteisön tietoisuutta, kasvatetaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sosiaalisten kontaktien määrää sekä vahvistetaan nuorten osallisuutta. (Hussein 2018.)

Opinnäytetyö oli minulle ensimmäinen laaja tutkimus. Koin prosessin aikana haasteita, mutta pääsin aina yli niistä ja opin paljon. Opinnäytetyö sujui suunnitellun aikataulun mukaisesti. Näin jälkikäteen ajateltuna opinnäytetyön tekeminen oli antoisa kokemus oppimisen kannalta. Koin myös mielenkiintoiseksi tutkia nuorten kokemuksia ja saada heiltä positiivista palautetta työstäni osana tutkimusta. Koen työn syventäneen tietoa maahanmuuttotyöstä ja kotoutumisen tärkeydestä. Tietämystäni olen syventänyt opinnäytetyön aikana perehtymällä lukuisiin tutkimuksiin ja aihetta käsittelevään kirjallisuuteen. Opinnäytetyön antamat valmiudet tutkimuksen tekemiseen tulee avittamaan minua hankkeen loppuraportin teossa.

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tarkastelen tässä luvussa tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja näin ollen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia (Eskola & Suoranta 2000, 210). Tutkijan tehtävä on näyttää toteen, että johtopäätökset ovat oikeita. Luotettavuutta ei voida saavuttaa ilman

suunnitelmallisuutta ja paneutumista. (Kananen 2014, 145.)

Laadullisessa tutkimuksessa ihmisoikeudet muodostavat ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan. Tutkittavien suojaan kuuluu lähtökohdissaan se, että tutkija on selvittänyt osallistujille tutkimuksen tavoitteet ymmärrettävään muotoon. Siihen kuuluu myös osallistuvien vapaaehtoinen suostumus ja oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää mukanaolonsa, milloin tahansa tutkimuksen aikana, oikeus kieltää jälkikäteen itseen koskevan aineiston käyttö tutkimusaineistona ja oikeus tietää nämä oikeutensa. Luottamuksellisuutta edistää tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Kaikkien osallistujien on jäätävä nimettömiksi, elleivät he ole antaneet lupaa identiteettinsä paljastamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Kiinnitin huomiota edellä mainittuihin asioihin tutkimusta tehdessä. Tavoitteenani oli suunnitelmallisuus ja täsmällisyys. Koin olleeni opinnäytetyöprosessin aikana mahdollisimman avoin kaikissa tekemisissä. Kerroin haastateltaville tutkimuksen tarkoituksen perusteellisesti. Haastatteluluvan kävimme läpi yhdessä ja jokainen haastateltava allekirjoitti sen. Pysin mahdollisimman rehelliseen ja tarkkaan aineiston analysointiin noudattaen eettisiä ohjeita kuin muissa prosessin vaiheissa. Eettiseen velvollisuuteen kuuluu huolehtia haastateltavien tietosuojasta. Kerroin haastateltaville, että tulen hävittämään äänitteet ja muistiinpanot opinnäytetyön valmistuttua. Kerroin myös, että heitä ei tunnistettaisi valmiista työstä. Koin noudattaneeni koko opinnäytetyöprosessin aikana eettisiä ohjeita ja hyviä tieteellisiä käytäntöjä.

8 Tulokset

Tuon tässä kappaleessa esiin opinnäytetyöni tutkimustulokset. Tutkimuskysymykseni olivat:

1. Millaisia vaikutuksia yhteisölähtöisellä toimintahankkeella on ollut nuorille?
2. Millä tavalla kohtaamispaikka on vastannut nuoren odotuksia?

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää Gurmad-hankkeen vaikuttavuutta maahanmuuttajataustaisten nuorten kokemana. Tavoitteena oli tuoda esille nuorten omat kokemukset ja näkökulmat hankkeesta. Tarkoituksena oli myös selvittää nuorten mielipiteitä ja kehittämideoita hankkeen kohtaamispaikasta.

Kuten edellä on kerrottu, teemahaastatteluun osallistui haluamani neljä nuorta. Kaikki nuoret käyvät kohtaamispaikalla. Nuoret vastasivat kaikkiin kysymyksiin. Joitain kysymyksiä jouduin toistamaan ja tarkentamaan nuorille ilman, että muutin kysymyksen sisältöä. Esitin

myös muutamia lisätarkentavia kysymyksiä, jotta sain paremmat kokonaisvaltaisemmat vastaukset nuorilta. Varmistin myös moneen otteeseen, että nuoret ymmärsivät kysymykseni, koska huomasin että heidän kielitaitona oli hieman puutteellinen. Siitä huolimatta pidin haastattelut suomenkielellä ja pyrin selkeisiin ja ymmärrettäviin kysymysmuotoiluihin.

Hankkeen molemmat työntekijät olivat somalitaustaisia nuoria miehiä. Tästä oli suurta hyötyä maahanmuuttajanuoria lähestyttäessä. Tämä vaikutti myös siihen, että hankkeessa tavoitettiin pääosin somalitaustaisia nuoria miehiä. Tyttöjä ei tavoitettu muuta kuin seminaareissa ja elokuvaesityksessä. Työntekijät pysyivät samoina koko hankkeen ajan. Tämä kertoo motivaatiosta ja sitoutumisesta.

Aluksi kartoitin nuorten tämänhetkistä elämäntilannetta. Nuorista yksi oli opiskelemaan, yksi keikkaluontoisessa työssä ja kaksi kertoi olevan vailla opiskelua ja työtä. Kaksi jälkimmäistä nuorta on valmistunut ammattikoulusta ja on aktiivisesti etsinyt töitä, mutta vielä ei ole täpännyt. Molemmat totesivat haluavansa jatko-opiskelemaan, jotta mahdollisuudet työllistymiseen kasvaisi.

”Tää keikkaduuni on ihan jees, mutta ois kivempi saada kunnon duuni, koska aina ei tuu keikko!”

”Mä haluan mennä ammattikorkeeseen, koska amispapereilla on vaikee saada duunia!”

”Hetki, ku mä valmistun koulusta haluan tehdä töitä, jos mä saan. Ei oo väliä millaista työtä, koska tärkeintä mulla on saada työkokemus!”

Kysyin nuorilta seuraavaksi, että ovatko he tietoisia hankkeen tarkoituksesta ja ovatko he hyötynet hankkeen toiminnasta. Kaikki nuoret osasivat vastata hankkeen toiminnasta pintapuolisesti, mutta eivät olleet tietoisia hankkeen päällimmäisestä tarkoituksesta. Kaikki nuoret myös kokivat hyötynensä jostain hankkeen toiminnasta.

”Tää paikka auttaa nuoria!”

”Täällä autetaan työasioissa ja tänne saa tulla, vaikka ei tarvitse mitään apua hengaillemaan kavereiden kanssa”

”Täällä on vissiin joitain nuoria aamuisin jotka tarvitsee jeesiä, sä ja sun kaveri jeesaatte, täytätte jotain hakemuksii”

”Meen aina lauantaisin siihen futsaliin, siitä mä oon varmaan hyötynyt eniten, koska en harrasta muuten mitään liikuntaa”

Seuraavassa kysymyksessä tavoitteena oli kartoittaa nuorten osallisuutta hankkeen muihin toimintoihin, kuten koulutuksiin ja seminaareihin. Yksi vastaajista ei ole osallistunut mihinkään muuhun hankkeen toimintaan kuin kohtaamispaikalla käymiseen. Kolme vastaajista oli osallistunut johonkin pidettyyn koulutukseen tai seminaariin.

”Osallistuin silloin keväällä moskeijan luento, se oli mielenkiintoinen, koska se sheikki puhu tärkeistä asioista, jotka koski meitä”

”Olin siinä leffaillassa. Se leffa oli makee ja sitku se tyyppi kerto siitä leffasta ja miten nuoret menee Syyriaan”

”Me tultiin kaverinkaan siihen koulutukseen mihin pyysitte meidät, siinä puhuttiin siitä radikalisointi jutusta, se oli mun mielestä hyvä koska yleensä nuoret ei osallistu ikinä tälläsiin tapahtumiin”

Kolmannessa kysymysosiossa tavoitteena oli kartoittaa hankkeen vaikuttavuutta nuorten näkökulmasta ja kokivatko he hankkeen tärkeäksi. Kaikki vastaajat kokivat, että hanke on tärkeä maahanmuuttajataustaisille nuorille erityisesti nuorille aikuisille. Kaikilla nuorilla oli positiivisia kokemuksia hankkeen toiminnoista.

”Tää on tärkeä työtä mitä teette, koska on maahanmuuttajanuoria, joilla on vaikeuksia”

”Mun mielestä on hyvä hanke, koska te autatte nuoria sit te järjestätte tapahtumia, se on mun mielestä tärkeä ja vielä yli 18 vuotiaille.”

Hankkeen jatkon kannalta tärkeätä oli selvittää, mitä ideoita heillä olisi hankkeen toiminnan kehittämiseksi. Kahdella ei ollut ajatuksia siitä, miten toimintaa voisi kehittää. Kahdella niitä oli. Toinen nuorista koki, että tapahtumia on liian vähän ja toivoi, että jatkossa niitä voisi järjestää enemmän. Toinen toivoi, että iltapäivisin olisi myös neuvontaa koulutus- ja työllisyysasioissa, koska koki, että moni nuori tulee vasta iltapäivisin kohtaamistilalle.

”Täällä on kiva olla, mutta ois kiva myös jos olis jotain yhteisiä tapahtumia esimerkiksi veljienilta. Se voisi olla vaikka kuukaudessa kaksi kertaa ja et siihen tulis sheikki myös”

”Mä oon kuullu, että aamulla autetaan jos hakee duunia ja tälle, niin ois hyvä myös et iltapäivälläkin olis, koska moni nuori tulee iltapäivällä, osa niistä haluais varmaan jeesiä”

Seuraava osioissa oli tarkoituksena selvittää nuorten kokemuksia kohtaamispaikasta. Nuorten kokemukset kohtaamispaikasta tuli jo aikaisemmissa kysymyksissä hieman vastaan. Halusin vielä täsmentäville kysymyksillä saada kokonaiskuvan kohtaamispaikan hyödyistä nuorille. Samassa yhteydessä oli tarkoituksena selvittää, onko kukaan nuorista saanut mitään neuvontaa tai tukea kohtaamispaikalta omaan arkeen. Kaikki nuoret kokivat, että kohtaamispaikka on osa heidän arkea ja he käyvät säännöllisesti kohtaamispaikassa. Kohtaamispaikasta on tullut paikka heille, jossa tavata kavereita, oleskella ja pelailla. Yksi nuorista vastasi, että on saanut apua työhakemusten täyttämiseksi kohtaamispaikalla. Muut nuoret eivät ole kohdanneet kohtaamispaikan neuvonta- ja tukipalvelua.

”Tuun tänne yleensä frendienkaa kun pääsen koulusta, täällä pystyy pelailee ja olee kavereidenkaan rauhassa”

”Tää on hyvä paikka, koska tänne tulee paljon porukkaa ei oo koskaan tylsää ja on hyvä meininki”

”Mä tulín siihen pajaan, kun tehtiin niitä työhakemuksia”

Viimeisessä teemassa halusin kartoittaa nuorten ajatuksia väkivaltaisesta radikalisoitumisesta. Halusin tietää, ovatko he tietoisia ilmiöstä ja mitä mieltä he ovat ilmiö herättää heissä.

Samassa yhteydessä halusin selvittää heidän näkökulmastaan niitä syitä, jotka ajavat nuoren ääriajatteluun. Haastattelun lopuksi kysyin myös, että onko heidän tuttavapiirissään ketään, joka olisi heidän mielestään radikalisoitunut. Kaikki nuoret vastaajat olivat tietoisia jollakin tasolla, mistä väkivaltaisesta radikalisoitumisesta on kyse. Kolme nuorista myös avasi hie- man omia mietteitään ja ajatuksiaan ilmiöstä. Yksi nuorista koki, ettei osaa selittää ilmi- östä, mutta tiedostaa, että mistä on kyse. Kaikki nuoret kertoivat omia näkemyksiään nuo- ren radikalisoitumiselle. Yksi nuorista kertoi tunteneensa yhden kaverin, joka aikoinaan päätti lähtemään Syyriaan, mutta ei osannut avata syitä lähtöön sen enempää. Alla on si- taatteja nuorten ajatuksista.

”On tuttu ilmiö, tää on ollut jo monta vuotta”

”Se herättää sellasia ajatuksia sellaset nuoret kenellä ei oo kunnon uskon- nollista pohjaa tiätsä ne haluu mennä liian nopeesti uskoon sit ne kattoo youtubesta sellasii ihmisii, jotka aivopesee niitä”

”Johtuisko se syrjäytymisestä ja voi olla myös perheongelmat. Noi on kaks suurinta mun mielestä”

”Ihmiselle, jos tarjotaan hyvä koulutus, vapaa-ajalla toimintaa erilaisia akti- viteetteja, sit se nuori käyttää aikansa paremmin”

”Mä oon kuullu, että joitain nuoria on menny joskus syyriaan ja somaliaan. Mä muistan sillo se yks tyyppi, joka asu täällä espoossa lähti Syyriaan. Se oli ihan normaali nuorijätkä, mä en tiedä miks se yhtäkkii vaa lähti”

Haastattelun lopussa kysyin heidän lähitulevaisuuden suunnitelmiaan ja mitä mieltä he ovat, jos hanke päättyy. Kukin nuori kertoi haluavansa lähitulevaisuudessa työllistyä vaki- tuisesti. Kahdella oli myös toiveena jatko-opiskelu. Nuoret kokivat myös, että se olisi aika ikävä asia, jos hanke päättyisi, koska näkevät hankkeen näkevän olevan tärkeä nuorille. Johtopäätökset nuorten kokemuksista ja ajatuksista on nähtävissä seuraavassa luvussa.

”Se ois aika paha, jos hanke ei jatkuisi, koska moni nuori ei sit tiedä minne mennä, jos haluu jeesiä”

9 Johtopäätökset

Tässä luvussa käsittelemme tutkimuksen tuloksista nousseita johtopäätöksiä sekä tutkimuksen päätuloksia. Lisäksi vertailen johtopäätöksiä samankaltaisiin tutkimuksiin ja tutkimuksen teoriaan.

Tutkimusaineiston perusteella näyttää siltä, että nuorten kokemukset hankkeesta ovat positiivisia. Nuoret toivat esille omia näkemyksiään hankkeesta ja sen kehittämisestä. Voidaan todeta, että hanke on koettu arvokkaaksi. Hanke on mahdollistanut ja huomionnut maahanmuuttajanuorten tarpeita. Erityisesti kohtaamispaikasta on muodostunut nuorille paikka tasapainottaa arkea. Nuoret toivoivat hankkeelle jatkoa.

Tutkimusaineiston perusteella on nähtävissä, että hanke on tukenut nuoren arkea erityisesti nuorten vapaa-aikaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Liebkindin (2000, 149) mukaan sekä ruhonjuuritason työntekijät - viranomaiset - että päättäjät ovat alkaneet tiedostaa monien maahanmuuttajanuorten syrjäytymisvaaran, kun oikeita keinoja kotoutumiseen ei ole löytynyt. Liebkindin (2000, 149) painottaakin jatko-opiskelun turvaavia tukitoimia sekä vapaaajan mahdollisuuksien lisäämistä maahanmuuttajanuorille. Vastavuoroisesti nuoret tarvitsevat tukea perheiltään ja etniseltä yhteisöltään.

Nykyisessä tilanteessa maahanmuuttajanuorten hyvinvointi on keskeisessä asemassa. Monikulttuurisuuden haasteeksi on nostettu maahanmuuttajien psyykkinen hyvinvointi. Viranomaiset ja työntekijät tunnistavat maahanmuuttajien psyykkiseen sopeutumiseen liittyvät ongelmat, mutta niihin vaikuttaminen on hankalaa. Työntekijät joutuvat monesti katsomaan sivusta maahanmuuttajan pahaa oloa vailla mahdollisuuksia toimia. Maahanmuuttajanuorten hyvinvointiin liittyvät traumaattisiin kokemuksiin ennen maahanmuuttoa tai huonoihin kokemuksiin yhteiskunnassa: rasismiin kokemuksiin, kulttuurimuutosten synnyttämiin perheen sisäisiin ongelmiin, etnisen ryhmän sisäisiin ristiriitoihin ja oman arvottomuuden kokemuksiin (Pitkänen 1997, 15.) Suomessa pyritään tehokkaasti maahanmuuttajien integroimiseen alkuvaiheessa. Alkuvaiheen jälkeen oletettu kotoutunut nuori voi kohdata monenlaisia haastellisia vaiheita, juuri näihin haasteisiin tarvitaan lisää resursseja ja ennaltaehkäiseviä menetelmiä.

Aineiston analyysissä tärkeimmäksi teemaksi nousi nuorten työllisyys, jossa korostui nuorten työttömyys ja halu työllistyä. Maahanmuuttajanuorten työllistymiseen tarvitaan lisää resursseja ja palveluketjujen kehittämistä. Esim. koulusta toiseen siirtyviä nuoria tulisi seurata ja varmistaa se, että he kiinnittyvät uuteen paikkaan. Myös ammatillisesta koulutuksesta työelämään siirtymistä ja kiinnittymistä on valmisteltava huolella. Maahanmuuttajien työllistämishankkeissa on saatu hyviä kokemuksia henkilökohtaisista työvalmentajista (Alitolppa-

Niitamo & Söderling, 2005, 68). Espoossa on käynnistetty Urax-työhönvalmennushanke, jonka päämääränä on parantaa maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten ja espoolaisten nuorten työllisyystilannetta. Asiakkaille tarjotaan yksilövalmennusta, jonka tavoitteena on auttaa asiakas löytää työpaikka avoimilta työmarkkinoilta. Samalla nuorille tarjotaan elämäntapa-ohjausta, joka edesauttaa ja tukee heidän työnhakua ja työllistymistä (Urax-työhönvalmennus, 2006). Gurmad-hankkeen tavoitteena on ollut ohjata nuoria työhaunvalmennukseen ja täten edesauttaa nuorten työllistymistä.

Väkivaltaisen radikalisoitumisen prosessi ei ole mitenkään suoraviivainen. Se voi tapahtua hitaasti tai nopeasti, eikä sen taustalla ole määriteltävissä mitään yksittäistä asiaa. Monet tunnistetuista tekijöistä näyttävät kuitenkin liittyvän syrjäytymiseen (mm. työn ja koulutuksen ulkopuolelle jääminen, syrjintä ja kiusaaminen). Mitä paremmin nuoret kokevat olevansa tasavertaisia yhteiskunnan jäseniä, sitä huonommin värvääjien sanoma uppoaa heihin. Siksi nuorten väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisy on käytännössä syrjäytymisen ehkäisyä. Espoossa vieraskielisten nuorten riski päätyä työelämän tai koulutuksen ulkopuolelle oli yli neljä kertaa suomen- ja ruotsinkielisiä nuoria korkeampi. Harrastusmahdollisuuksien ja osallisuuden tukeminen ovat tärkeitä välineitä syrjäytymisen ehkäisyssä. (Hussein 2018.)

Tässä osuudessa tarkastelen opiskeluun ja koulutukseen nousseita havaintoja. Nuoret kokivat opiskelun olevan merkittävässä roolissa työllistymisen kannalta. Maahanmuuttajanuorten huomioon ottaminen oppilaitoksessa nousee avainkysymykseksi, kun puhutaan nuoren kotoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan (Taajamo & Puukari 2007, 122). Omasta henkilökohtaisesta kokemuksesta on todettava näin maahanmuuttajanuorena, että maahanmuuttajanuorten kohdalla kotoutumisen lähtökohtana on suomen kielen opiskelu ja koulunkäynti. Sen myötä avautuu portti mahdollisuuksiin ja integroitumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Tilastojen mukaan maahanmuuttajanuorilla on muita korkeampi riski jäädä toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle. Nuorten syrjäytymisen kannalta hankalempia kohtia koulutusuralla on siirtyminen peruskoulusta toisen asteen koulutukseen ja ammatillisen koulutuksen jälkeen työelämään (Edilex 2014). Hankkeen tavoitteena onkin ollut myös ohjata nuoria koulutukseen liittyviin työpajoihin, etenkin niitä nuoria joilla on kielellisiä haasteita tai heikommat työllistymisedellytykset.

Vehmaa (2013) tutki opinnäytetyössään Tulevaisuuden Uudet Tekijät -hankkeen kokemuksia merkitystä nuorten elämään. Tulevaisuuden Uudet Tekijät -hanke oli 17-28 vuotiaille maahanmuuttajanuorille suunnattu hanke, jonka tarkoituksena oli tukea heitä oman koulutus- ja työpolkujen löytämisessä sekä edistää heidän työllistymisedellytyksiään. Vehmaan opinnäytetyön tulokset ovat osittain yhteneväiset opinnäytetyöni tulosten kanssa. Molempien opinnäytetöiden tuloksista on nähtävissä, että hankkeen kaltaiselle toiminnalle on tarvetta.

Opinnäytetöiden tuloksien perusteella voidaan todeta, että hankkeen toiminta on vaikuttanut nuoriin positiivisesti.

Hankkeen tavoitteena on ollut syrjäytymisen ja radikalisoitumisen ennaltaehkäisy yhteisöllä-
toisesti. Haastatteluissa radikalisoitumisesta puhuttiin nuorten kanssa kevyellä tasolla. Siinä
tuli esille nuorten ajatuksia radikalisoitumisen laukaisevista tekijöistä ja myös se, että maa-
hanmuuttajanuoret tarvitsevat arjen haasteisiin apua. Sisäministeriön (2017) vuosiraportti
tuo esille hyvin, kuinka väkivaltainen radikalisoituminen voitaisiin ennaltaehkäistä. Raportin
mukaan kansainvälinen ja kansallinen kokemus osoittavat, että on tärkeää tarjota vaihtoehtoja
henkilöille, jotka ovat radikalisoituneet tai jotka ovat vaarassa radikalisoitua. Vaihtoehto-
jen tarjoaminen oikeaan aikaan on keskeistä, jotta radikalisoitumisprosessi voidaan pysäyt-
tää. Ennaltaehkäisyyn kannalta on keskeistä ohjata henkilöitä oikea-aikaisesti tarvittavien
palvelujen piiriin. Säännöllisen elämän ja elämänhallinnan tuki, Exit-palvelu, työ- tai koulu-
tuspaiikka, mielekäs harrastus - nämä seikat voivat olla tärkeitä ennalta ehkäiseviä tekijöitä.
Riittävien vaihtoehtojen varmistamiseksi yhteistyö viranomaisten ja järjestöjen välillä on
tärkeää.

Luottamus on väkivaltaisen ekstremismin ehkäisyn ydinkysymys. Nuoria ajaa ääriliikkeisiin
mm. valtioon, hallintoon tai omaan tulevaisuuteen liittyvä luottamuksen puute. Jos lähiyh-
teisö ei pysty tarjoamaan riittävän turvallista ympäristöä näistä asioista keskustelemiseen,
saattaa kynnyksellä ääriajatteluun madaltua. Hankkeessa luottamusta synnytettiin monessa pai-
kassa. Kolmannen sektorin toimijoiden toimintamahdollisuudet ovat usein viranomaistahoja
laajemmat ja lähtökohtaisesti neutraalimmat. Tämä helpottaa myös luottamuksen syntyä.
Nuorten luottamus hankittiin yhteisen toiminnan kautta. Siihen tarvittiin läsnäoloa, kuunte-
lemista ja yhdessä tekemistä. Tässä oli suurena tekijänä jalkapallojoukkue säännöllisine har-
joituksineen. Merkittävä kokemus oli myös Tug of War -elokuva ja siihen liittyvä keskusteluti-
laisuus syksyllä 2016. (Hussein 2018.)

Nojaten nuorten kokemuksiin ja heistä saatuihin tuloksiin on todettava, että hanke on tuot-
tanut positiivisia vaikutuksia, mutta samalla nostanut tarvetta tehdä vielä enemmän nuorten
ja paikallisen yhteisön hyväksi. Muilta osallistujilta on myös kerätty tietoa kaikkien tilaisuuk-
sien jälkeen pidetyssä avoimessa keskusteluryhmässä, jossa on käyty yhdessä läpi tilaisuuden
antia. Jälkipuinti on kulttuurinen tapa ja sitä hyödynnettiin hankkeen tilaisuuksissa tietoi-
sesti. Näissä keskusteluissa nostettiin esiin mm. tarve tehdä enemmän yhteistyötä viran-
omaisten kanssa. Yhteistyön pitäisi olla tiiviimpää ja varhaisemmassa vaiheessa. Nyt reagoi-
daan yleensä vasta, kun ongelmat ovat jo suuria. Nuoret antoivat palautetta, että pitäisi

auttaa töiden hankkimisessa ja motivoida nuoria opiskeluun ja työelämään. Tug of War -elokuvan jälkeen tuli palautetta siitä, että oli hyvä, että aihetta käsiteltiin avoimessa tilassa (elokuvateatteri) ja julkisesti. Sellaista keskustelua toivottiin lisää.

Monien kotouttamista edistävien sekä radikalisoitumista ehkäisevien toimintamallien ja hankkeiden haasteena on kuitenkin niiden projektiluontoisuus. On hankalaa luoda toimivia ja tuloksia tuottavia työskentelytapoja, jos toimintaa leimaa vahvasti väliaikaisuus sekä huoli työn jatkumisen mahdollisuuksista. Maahanmuuttajanuorten kohtaavat jatkuvasti haasteita, sen vuoksi olisi tärkeää saada luotua toimiva ja pysyviä palveluja, jotka vastaavat nuorten tarpeita.

Lähteet

Painetut

Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: WS Bookwell Oy.

Alitolppa-Niitamo, Anne & Säävälä, Minna. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoutumme. Vaasa: Kirjapaino Fram.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K. & Vesala, T. 2002. Rasisimi ja syjintä Suomessa. Maahanmuuttajien kokemuksia. Tampere: Tammer-Paino Oy

Koivunen, K. 2016. Suomen nuoret jihadistit - ja miten radikalisoituminen torjutaan. Helsinki: Into kustannus Oy.

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Suomen yliopistopaino Oy.

Laitinen, K. & Lumio, M. 2009. Terroristin synty ja terrorismin torjunta. Näkökulmia väkivaltaiseen radikalisoitumiseen. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Liebkind, K. 2000. Monikulttuurinen Suomi: etniset suhteet tutkimuksen valossa. Tampere: Tammer-paino.

Martikainen, T. 2011. Suomi Remix. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Pitkänen, P. 1997. Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Helsinki: Oy Edita Ab

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Valli, R. & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: Bookwell Oy.

Sähköiset

Abdullahi, M. 2016. Kansallinen Radinet Seminaari. 17.5.2016. Nuoriso, perheet ja yhteisö. Powerpoint-esitys. Helsinki: Talosan Oy.

Boberg, H. & Jukarinen, P. & Laitinen K. 2015. Haaste. Ekstremistinen väkivalta maahanmuuton lieveilmiönä. Viitattu 14.11.2017

<http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste2015/ekstremistinenvakivaltamaahanmuutonlieveilmiona.html>

Creutz, K., Saarinen, J. & Juntunen, M. 2015. Syrjintä, polarisaatio, nuoriso ja väkivaltainen radikalisoituminen. SYPONUR-Väliraportti 5/2015. Viitattu 15.11.2017.

http://sockom.helsinki.fi/info/notat/notat_1505.pdf

Gaamiir RY. 2016. Hankkeet. Viitattu 2.11.2018

<http://www.gaamiir.fi/hankkeet/>

Gaamiir RY. 2016. Tug of War. Viitattu 2.11.2018

<http://www.gaamiir.fi/2016/11/09/tug-of-war/>

Hussein A. 2018. Gurmud loppuraportti. Viitattu 12.4.2018

[Stea](#)

Edilex. 2014. TrVM 1/2014 vp - M 3/2014 vp Nuorten syrjäytyminen. Viitattu 10.11.2017

<https://www.edilex.fi/mt/trvm20140001>

Hyttinen, S. & Hyvönen, M. 2015. Mikä on tavallista pikku kiusaa tänä päivänä ja milloin täytyy puhua suuremman mittakaavan ekstremismistä? ”Poliisin ja sosiaalialan yhteistyön kehittäminen nuorten väkivaltaisen ekstremismin tunnistamisessa ja ennaltaehkäisyssä Vantaalla. Viitattu 17.11.2017

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/91714/Opiskelijat_Hyttinen_S_ja%20Hyvonen_M_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kirkon ulkomaanapu. 2017. Reach out - tukea niille joita väkivaltainen radikalisaatio on koskettanut. Viitattu 14.11.2017.

<https://www.kirkonulkomaanapu.fi/osallistu/reach-out/>

Kohtaamo. Mikä on Ohjaamo? Viitattu 2.1.2018

<http://kohtaamo.info/mika-on-ohjaamo->

Minkkinen, T. & Ewwaraye, A. 2016. Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyyn toimenpideohjelma. Sisäministeriön julkaisu. Viitattu 5.11.2017.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74921/Toimenpideohjelma_fi-nal.pdf?sequence=1

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Vihapuheen ehkäisyyn nuorisotyössä yli 900 000 euroa. Viitattu 16.11.2017

http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vihapuheen-ehkaisyyn-nuorisotyossa-yli-900-000-euroa

Pohjola, R. 2016. Nuorten maahanmuuttajien kotoutuminen. Etnografinen tutkimus kotoutumisen haasteista, mahdollisuuksista ja toiveista. Jyväskylän yliopisto: Pro Gradu -tutkielma. Viitattu: 15.11.2017.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/50608/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201606273352.pdf?sequence=1>

Rytkönen, A. 2014. Nuorten radikalisoitumisen uhka myös Suomessa. Kirkon ulkomaanavun julkaisu. Viitattu 2.11.2017

<https://www.kirkonulkomaanapu.fi/ajankohtaista/artikkelit/nuorten-radikalisoituminen-uhka-myos-suomessa/>

Sisäministeriö. 2017. Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 1/2017. Viitattu 28.10.2017.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79235/03%202017_Vakivaltaisen%20ekstremismin%20tk%201_2017.pdf?sequence=1

Taajamo, M. & Puukari, S. 2007. Monikulttuurisuus ja moniammatillisuus ohjaus- ja neuvontatyössä. Opetushallituksen julkaisu. Viitattu 10.11.2017.

http://www.oph.fi/download/48978_monikulttuurisuus_ja_moniammatillisuus_ohjaus-ja_neuvotatyossa.pdf

Tavoitteena eheä yhteiskunta. 2013. Toimenpideohjelma väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisemiseksi. Vuosiraportti 2013. Viitattu 14.11.2017.

<https://takku.net/mediagallery/media.php?s=20131204200533245>

Tilastokeskus.2016. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 4.1.2018

<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html>

Tekoja kampanja. 2015. Mikä ajaa nuoren ääriryhmään? Viitattu 2.11.2017.

<https://www.tekojakampanja.fi/mika-kampanja/mika-ajaa-nuoren-aariryhmaan/>

Tyynysniemi, M. 2012. Maahanmuuttajanuorilla yli viisinkertainen syrjäytymisriski. Ylen julkaisu. Viitattu 15.11.2017

<https://yle.fi/uutiset/3-6021551>

Vehmaa, J. 2013. Tulevaisuuden uudet tekijät - hankkeen merkitys nuorten elämään heidän omasta näkökulmastaan. Viitattu 14.11.2017

http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/70159/Opinnaytetyo_TulevaisuudenUudet-Tekijathankkeenmerkitys.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Väestöliitto. 2016. Viitattu 08.1.2018.

http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Kuviot

Kuvio 1: Nuorten kohtaamistila, Gaamiir RY	8
Kuvio 2: Tug Of War elokuva ilta Helsingin Finnkinossa 30.10.2016	9
Kuvio 3: Mikä ajaa nuoren ääriajattelulle?	13

Liitteet

Liite 1: Haastattelulupa	40
Liite 2: Haastattelurunko	41

Liite 1:

Haastattelulupa

Tekijä: Ahmed Hussein

Opiskelen Laurea-ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa. Olen tekemässä tutkintooni liittyvää opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää maahanmuuttajataustaisen nuorten kokemuksia Gurmad "Pelastetaan Nuoret" -hankkeesta. Tutkimuksesta saadut tulokset hyödynnetään myös hankkeen loppuraportissa.

Tutkimusaineisto toteutetaan yksilohaastatteluina. Haastattelut nauhoitetaan ääninauhalla. Haastattelut pysyvät nimettöinä eikä henkilöllisyyksiä voida tunnistaa valmiista opinnäytetyöstä. Luottamuksellisuuden turvaamiseksi ääninauha tuhotaan myöhemmin.

Haastattelut toteutetaan lokakuussa 2017 viikolla 43. ja 44. Tarkemmat ajankohdat ja haastattelupaikka sovitaan yhdessä myöhemmin. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta:

Suostun, että minua haastatellaan ja haastattelussa antamiani tietoja käytetään tutkimukseen.

Paikka ja aika:

Allekirjoitus ja nimenselvennys:

Liite 2:

Haastattelukysymykset**Taustatiedot:**

- Ikä ja sukupuoli
- Äidinkieli
- Koulutus- ja työtausta
- Hankkeessa oloaika
- Tämän hetkinen elämäntilanne

Hankkeen merkitys ja kehittämisideat

- Oletko tietoinen hankkeen tarkoituksesta?
- Hankkeen toimintaan kuuluu erilaiset aktiviteetit kuten ohjaus -ja neuvonta, semi-naarit, koulutukset, liikunta, motivoiko joku toiminta?
- Koetko hyötynesi jostain toiminnasta ja miten se on vaikuttanut arkeesi?

Kokemuksia Gaamiir RY:n nuorisotilan toiminnasta

- Miten päädyit nuorisotilalle?
- Miten koet nuorisotilan toiminnan?
- Oletko saanut neuvontaa tai ohjausta nuorisotilalla?
- Miten olet kokenut ohjauksen?

Väkivaltainen radikalisoituminen ilmiönä

- Oletko kuullut kyseisestä ilmiöstä?
- Jos olet kuullut niin mitä ajatuksia ilmiö herättää sinussa?

Lähtöleveysuuden suunnitelmia

- Mitä lähtöleveysuuden suunnitelmia sinulla on?
- Mitä mieltä olet, jos hanke päättyy vuoden lopussa?